

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 671/2022-17

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a zo sudcov Libora Duľu a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **URBAN GAŠPEREC BOŠANSKÝ, s. r. o., advokátskej kancelárie**, Havlíčkova 16, Bratislava, IČO 47 244 895, zastúpenej advokátom JUDr. Tomášom Sisákom, Havlíčkova 16, Bratislava, proti uzneseniu Okresného súdu Bratislava V č. k. 2 CbZm 9/2016-56 z 15. júla 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 20. septembra 2022 domáha vyslovenia porušenia základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) napadnutým uznesením Okresného súdu Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) č. k. 2 CbZm 9/2016-56 z 15. júla 2022 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Sťažovateľka navrhuje zrušenie napadnutého uznesenia okresného súdu, ako aj uloženie povinnosti nahradiť sťažovateľke trovy konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovateľka je právnu zástupkyňou žalovaného vo 4. rade, od ktorého žalobca požaduje zaplatenie finančnej sumy z titulu zmenky. Konanie bolo pôvodne okresným súdom vedené pod sp. zn. 1 Zm 632/2013, v súčasnosti je vedené pod sp. zn. 2 CbZm 9/2016.

3. Pokynom predsedníčky okresného súdu č. k. Spr. 3064/2021 z 10. februára 2021 bola nariadená rekonštrukcia súdneho spisu sp. zn. 2 CbZm 9/2016 podľa § 198 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špecializovaný trestný súd a vojenské sudy v znení neskorších predpisov.

4. V tejto súvislosti bola sťažovateľka ako právna zástupkyňa žalovaného vo 4. rade okresným súdom požiadaná o poskytnutie spolupráce pri rekonštrukcii spisu žiadosťou z 11. mája 2021 tak, aby v lehote 15 dní doložila súdu námietky proti zmenkovému platobnému rozkazu a vyjadrenia k žalobe spolu s prílohami, plnú moc udelenú na zastupovanie v predmetnom konaní a ďalšie listiny, ktoré v tomto súdnom konaní dokladala do spisu. Zároveň bola sťažovateľka vyzvaná, aby v prípade, že žiadanými písomnosťami nedisponuje, oznámila túto skutočnosť okresnému súdu v stanovenej lehote. Žiadosť súdu bola sťažovateľke doručená 24. mája 2021, pričom sťažovateľka na ňu žiadnym spôsobom nereagovala.

5. Urgenciou z 23. decembra 2022 bola sťažovateľka opätovne vyzvaná pod hrozbou uloženia poriadkovej pokuty, aby v lehote 30 dní doložila súdu požadované listiny, resp. aby v stanovenej lehote oznámila okresnému súdu, že týmito listinami nedisponuje. Táto urgencia bola sťažovateľke doručená 13. marca 2022. Sťažovateľka oznámila okresnému súdu, že predmetnými rovnopismi listín žalovaný vo 4. rade nedisponuje, avšak už uvedené listiny vie poskytnúť súdu výlučne elektronicky (bez podpisov) na základe dodatočnej výzvy zo strany okresného súdu.

6. Podaním z 26. apríla 2022 doručeným sťažovateľke 14. mája 2022 okresný súd sťažovateľke oznámil, že požadované listiny postačuje doručiť súdu v elektronickej podobe, na čo sťažovateľka žiadnym spôsobom nereagovala.

7. Napadnutým uznesením okresného súdu bola sťažovateľke v zmysle § 102 ods. 1 písm. a) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“) uložená poriadková pokuta vo výške 300 eur s odôvodnením, že sťažovateľka od 24. mája 2021, keď jej bola doručená žiadosť o poskytnutie súčinnosti, t. j. už viac ako rok svojou nečinnosťou bráni v riadnom priebehu konania. Pri stanovení výšky pokuty bolo zohľadnené, že sťažovateľka dlhodobo a opakovane ignoruje žiadosti súdu o poskytnutie súčinnosti a neposkytuje súčinnosť tak, aby bol zabezpečený riadny priebeh konania. Zároveň bola sťažovateľka poučená, že v prípade, ak ostane naďalej nečinná, okresný súd jej uloží poriadkovú pokutu až do výšky 2 000 eur.

8. Sťažovateľka vo vyjadrení z 22. júla 2022 oznámila okresnému súdu, že listinami už nedisponuje.

II.

Argumentácia sťažovateľky

9. Napadnuté uznesenie okresného súdu považuje sťažovateľka za nezákonné a neodôvodnené, vykazujúce prvky arbitrárnosti, ústavnej neudržateľnosti a nepreskúmateľnosti, a to z týchto dôvodov:

a) Sťažovateľka reagovala na urgenciu okresného súdu bez zbytočného odkladu, keď mu oznámila, že požadovanými listinami nedisponuje, disponuje nimi len v elektronickej podobe bez podpisu. Na to okresný súd oznámil, že listiny postačuje zaslať aj elektronicky, avšak nešpecifikoval, akým spôsobom má dôjsť k zaslaniu listín, a nebolo ani zrejmé, v akej lehote má dôjsť k predloženiu požadovaných listín v elektronickej forme. Nemožno teda akceptovať uloženie poriadkovej pokuty iba na podklade oznámenia, ktorým sťažovateľke nebola uložená žiadna povinnosť. Zákonný sudca nevyzval sťažovateľku, akým konkrétnym spôsobom má poskytnúť požadované elektronické listiny (či na CD nosiči, resp. USB disku a pod.), navyše výzva okresného súdu nebola priradená k pôvodnej spisovej značke konania, ale iba k aktuálnej.

b) Ďalej sťažovateľka uvádza, že k rekonštrukcii spisu došlo z dôvodov na strane súdu, je preto absurdné, aby sťažovateľka niesla vinu za neschopnosť okresného súdu.

c) Sťažovateľka poukazuje na rozhodnutia ústavného súdu vo veciach sp. zn. III. ÚS 348/2018, III. ÚS 67/2018, v zmysle ktorých uloženie poriadkovej pokuty musí byť zákonné, spočívať na relevantných a dostatočných dôvodoch a pri jej uložení sa musí súčasne zachovať primerane vyvážený vzťah medzi použitými prostriedkami a sledovaným cieľom, ktorým je zabránenie v sťažovaní, predlžovaní či dokonca marení postupu súdu. V tomto prípade bolo nálezom ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 356/2020 konštatované porušenie základného práva žalovaného vo 4. rade na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, teda zo strany samotného súdu bol narušený princíp riadneho a efektívneho postupu bez zbytočných prietáhov, uložená pokuta nespĺňa ani princíp primeranosti s prihliadnutím na doterajší postup súdu, ako aj na to, že sťažovateľke nebola určená konkrétna povinnosť. Ani výška uloženej pokuty nie je primeraná, keďže okresný súd za svoju nečinnosť v trvaní 4 rokov bol ústavným súdom zaviazaný na úhradu primeraného finančného zadost'učinenia vo výške 1 000 eur, naproti tomu sťažovateľka za údajnú nečinnosť bola sankcionovaná pokutou vo výške 300 eur.

d) Postup zákonného sudcu v predmetnom konaní sa nejaví ako objektívny, sťažovateľka poukazuje na podanú námietku zaujatosti vznesenú proti zákonnému sudcovi. Okresný súd nie je navyše oprávnený posudzovať prietahy v konaní, to prislúcha iba ústavnému súdu, ako aj Európskemu súdu pre ľudské práva, okresný súd sa snaží svoju nečinnosť v konaní preniesť na sťažovateľku.

e) Uložená poriadková pokuta zasahuje aj do majetkovej sféry sťažovateľky, keďže tento zásah bol nedôvodný a v rozpore s legitímnym očakávaním sťažovateľky.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Podstatou podanej ústavnej sťažnosti je sťažovateľkou tvrdené porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru) a základného práva vlastníť majetok a práva na pokojné užívanie majetku (čl. 20 ods. 1 ústavy, čl. 11 ods. 1 listiny a čl. 1 dodatkového protokolu) napadnutým uznesením okresného súdu o uložení poriadkovej pokuty, ktoré je podľa sťažovateľky nezákonné, nedostatočne odôvodnené, arbitrárne a ústavne nekonformné, a tým zasahuje aj do jej majetkovej sféry.

11. Sťažovateľka podala ústavnú sťažnosť pod obchodným menom URBAN STEINECKER GAŠPEREC BOŠANSKÝ, s. r. o., advokátska kancelária, Havlíčkova 16, Bratislava, IČO 47 244 895. Z výpisu z obchodného registra Okresného súdu Bratislava I vyplynulo, že od 4. októbra 2022 sťažovateľka používa obchodné meno URBAN GAŠPEREC BOŠANSKÝ, s. r. o., advokátska kancelária.

12. Vzhľadom na predmet rozhodovania vo veci ústavnej sťažnosti ústavný súd zdôrazňuje, že predmetom ústavného prieskumu sú, aj keď v obmedzenej miere, aj rozhodnutia všeobecných súdov o uložení poriadkových pokút. Ústavný súd vo svojej doterajšej rozhodovacej činnosti už vyslovil právny názor, podľa ktorého rozhodnutie o uložení poriadkovej pokuty je v zásade spôsobilé neprípustným spôsobom zasiahnuť do základných práv a slobôd účastníkov konania, a preto takéto rozhodnutie podlieha súdnemu prieskumu z hľadiska rešpektovania zásad spravodlivého procesu vo všetkých jeho aspektoch (m. m. I. ÚS 41/2015).

13. Z uvedeného dôvodu sú na rozhodovanie súdov o uložení pokút primerane kladené požiadavky, ktoré sú vyvoditeľné zo základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Znamená to predovšetkým to, že takéto rozhodnutie musí mať zákonný podklad a nemôže byť prejavom svojvôle (m. m. IV. ÚS 53/2020).

14. Vzhľadom na to, že predmetom ústavného prieskumu je rozhodnutie všeobecného súdu o uložení poriadkovej pokuty, ústavný súd poukazuje aj na zmysel a účel tohto sankčného opatrenia, ktorým je vytvorenie účinného mechanizmu slúžiaceho na vynútenie a upevnenie autority súdu, ktorého úlohou je zabezpečiť dôstojný a nerušený priebeh pojednávania vedúci k rýchlej a účinnej ochrane práv. Z ústavného hľadiska musí byť poriadková pokuta uložená v súlade so zákonom, musí spočívať na relevantných a dostatočných dôvodoch a pri jej uložení sa musí súčasne zachovať primerane vyvážený vzťah medzi použitými prostriedkami (vrátane sumy pokuty) a sledovaným cieľom (m. m. III. ÚS 67/2018, IV. ÚS 53/2020).

15. Základným predpokladom na vydanie rozhodnutia o uložení poriadkovej pokuty je to, že konaním alebo opomenutím dôjde k sťaženiu postupu konania všeobecného súdu. Svojou podstatou tak uvedené poriadkové opatrenie umožňuje zabezpečiť nerušený priebeh konania a súčinnosť strán sporu, resp. ich zástupcov a iných subjektov v prípade, ak títo nemajú záujem podieľať sa na prebiehajúcom konaní spôsobom, ktorý zákon upravuje, alebo ak by priebeh konania iným spôsobom sťažovali, predlžovali či dokonca marili (m. m. III. ÚS 346/2018).

16. Opodstatnenosť ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy prichádza pri preskúvaní ústavnosti rozhodnutia všeobecného súdu o uložení poriadkovej pokuty do úvahy iba v prípadoch extrémneho vybočenia zo štandardov uplatňovaných v rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, ktoré môžu mať za následok porušenie ústavou garantovaných základných práv a slobôd, alebo tiež v prípadoch absencie primeraného odôvodnenia tohto rozhodnutia všeobecným súdom (m. m. I. ÚS 389/2017).

17. Uloženie poriadkovej pokuty okresný súd v konkrétnych okolnostiach veci odôvodnil s odkazom na § 102 ods. 1 písm. a) CSP, podľa ktorého súd môže uložiť poriadkovú pokutu tomu, kto sťažuje postup konania najmä tým, že nesplní povinnosť uloženú súdom a svoju nečinnosť v konaní neospravedlní včas a vážnymi okolnosťami. V konkrétnostiach poukázal na sťažovateľke doručenie výzvu na poskytnutie súčinnosti z 11. mája 2021, ku ktorej sa žiadnym spôsobom nevyjadrila. Po opakovanej výzve z 23. decembra 2021 doručenej 13. marca 2022 sťažovateľka oznámila, že disponuje iba listinami v elektronickej forme, ktoré ale nepredložila. Okresný súd ju upovedomil, že je postačujúce predložiť listiny aj v takejto podobe, pričom ani na toto už v poradí druhé upovedomenie sťažovateľka nereagovala. Následkom tejto nečinnosti bolo vydanie napadnutého uznesenia o uložení poriadkovej pokuty.

18. Námietky sťažovateľky o zaujatosti zákonného sudcu, nedostatku kompetencie súdu hodnotiť priebeh konania a prenesení zodpovednosti okresného súdu za vznik zbytočných prietahov v konaní na sťažovateľku sú z pohľadu ústavného súdu bez právnej relevancie. Okresný súd pri uložení poriadkovej pokuty naplnil svoje zákonné zmocnenie a sleduje základné princípy Civilného sporového poriadku, konkrétne čl. 10 CSP, ktorý organizáciu priebehu konania zveruje do rúk súdu, ako aj čl. 17 CSP, ktorý zaväzuje súdy na urýchlenosť a hospodárnosť konania (IV. ÚS 565/2022).

19. Podľa ústavného súdu z odôvodnenia napadnutého uznesenia vyplýva splnenie všetkých zákonných podmienok nevyhnutných pre možnosť uložiť vo veci konajúcim súdom poriadkovú pokutu za nesplnenie povinnosti uloženej súdom.

20. Zmyslom využitia poriadkového opatrenia je zabezpečiť plynulosť postupu súdu v súdnom konaní (m. m. III. ÚS 152/2017). Dôvodnosť uloženia pokuty sťažovateľke ústavnému súdu neprislúcha hodnotiť ani spochybňovať. Reflektujúc postavenie ústavného súdu ako orgánu ochrany ústavnosti, jeho právomoc nenahrádza postupy a rozhodnutia všeobecných súdov a nepoužíva sa na skúmanie namietanej vecnej nesprávnosti, pretože ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo vzťahu k všeobecným súdom. Úlohou ústavného súdu nie je ani náprava prípadných pochybení všeobecných súdov pri vydávaní procesných rozhodnutí. Rozhodovanie o poriadkových pokutách (procesné rozhodnutia) pred všeobecnými súdmi patrí jednoznačne do výlučnej kompetencie všeobecných súdov, pri ktorom sa prejavujú atribúty ich nezávislého súdneho rozhodovania.

21. Poriadková pokuta slúži na to, aby súd mohol vynucovať a upevňovať svoju autoritu všade tam, kde by mohla byť neprípustnými zásahmi ohrozená, a aby mohol pomocou tohto opatrenia zabezpečiť dôstojný a nerušený priebeh konania, a tým aj rýchlu a účinnú ochranu občianskych práv.

22. Sťažovateľka v podstate namieta, že uloženie poriadkovej pokuty nebolo zákonné a neexistovali tu dôvody na jeho vydanie. V súlade so zákonným ustanovením § 102 ods. 1 CSP je *conditio sine qua non* uloženia poriadkovej pokuty sťaženie postupu konania súdu konaním alebo opomenutím, ktoré je demonštratívne uvedené pod písm. a) až e). Z napadnutého uznesenia je zrejmé, že poskytnutie predmetných listín bolo potrebné na riadne ukončenie rekonštrukcie spisu a následne na rozhodnutie o podanej žalobe, pričom sťažovateľka nebola sankcionovaná za to, že listiny neposkytla, ale za svoju pasivitu. Na výzvu z 11. mája 2021 nereagovala, pričom na oznámenie, že súdu postačuje predložiť aj listiny v elektronickej podobe bez podpisu, rovnako nijako nereflekovala. Z pohľadu ústavného súdu námietka sťažovateľky o tom, že jej nebola určená lehota na predloženie listín ani to, v akej forme má tieto listiny doručiť, neobstojí. Sťažovateľka minimálne už od doručenia žiadosti 24. mája 2021 mala vedomosť o tom, aké listiny okresný súd požaduje, pričom nič jej nebránilo v prípade technických nejasností dopytovať sa na súde, akým spôsobom je vhodné listiny doručiť. Vzhľadom na to, že šlo o nepodpísané listiny v elektronickej podobe, nebol vylúčený ani elektronickej spôsob, akým advokáti komunikujú so súdmi. Sťažovateľka mala teda k dispozícii niekoľko spôsobov ako listiny poskytnúť, teda nešlo o uloženie povinnosti, ktorú splniť nemohla. Rovnako mala sťažovateľka dostatok času adekvátne reagovať na výzvu súdu. V celom kontexte od zaslania žiadosti okresného súdu v máji 2021 do vydania napadnutého uznesenia v júli 2022 možno akceptovať, že sťažovateľka nebola riadne súčinná, čím neprispela k riadnemu postupu v konaní, ale, naopak, viac ako rok nebolo možné ustáliť, či listinami disponuje, resp. či ich predloží aspoň v elektronickej forme, pričom po uplynutí tohto obdobia oznámila, že listinami už nedisponuje vôbec.

23. Z pohľadu ústavného súdu sťažovateľka mala relevantnú vedomosť o tom, čo sa od nej požaduje a aj v akej lehote, preto uloženie poriadkovej pokuty nemožno hodnotiť ako nezákonné, neodôvodnené, resp. arbitrárne. Uloženie poriadkovej pokuty rovnako sledovalo zákonom predpokladaný účel, splnenie povinnosti uloženej súdom na účely riadneho postupu v konaní.

24. Z hľadiska proporcionality uloženej sankcie okresný súd poukázal na opakované ignorovanie žiadosti o poskytnutie súčinnosti, ktoré ale bližšie nešpecifikoval, z popísaného skutkového stavu bolo ale zrejmé, že na prvú žiadosť o poskytnutie súčinnosti nereagovala sťažovateľka vôbec, k tejto okolnosti sa sťažovateľka žiadnym spôsobom nevyjadruje, rovnako sťažovateľka nereagovala ani na oznámenie okresného súdu o akceptovaní listín v elektronickej podobe. Vzhľadom na výšku pokuty a povahu sťažovateľky ako právneho zástupcu žalovaného vo 4. rade sa výška udelenej pokuty nejaví ako neadekvátne.

25. Na podklade uvedeného ústavný súd, berúc do úvahy relevantnú časť odôvodnenia, ako aj predbežné závery k jednotlivým námietkam, konštatuje, že dôvody uvedené v napadnutom uznesení sú dostatočné na záver okresného súdu o tom, že sťažovateľka si nespĺnila povinnosť uloženú súdom. Relevantná časť odôvodnenia napadnutého uznesenia okresného súdu nedovoľuje prijať záver o tom, že zo strany okresného súdu došlo k extrémnemu vybočeniu zo štandardov uplatňovaných v rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, ktoré môžu mať za následok porušenie ústavou garantovaných základných práv a slobôd. Námietky, ktoré sťažovateľka v ústavnej sťažnosti predostrela, neobsahujú takú argumentáciu, ktorá by bola spôsobilá prerokovávanú vec posunúť do ústavnoprávnej roviny. Poriadková pokuta bola uložená v súlade so zákonom, jej uloženie spočíva na relevantných a dostatočných dôvodoch a jej suma je primeraná.

26. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že niet takej príčinnej súvislosti medzi napadnutým uznesením okresného súdu a postupom predchádzajúcim jeho vydaniu a základným právom sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 36 ods. 1 listiny ani právom na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorá by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne umožňovala dospieť ústavnému súdu k záveru o ich porušení, preto ústavnú sťažnosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) odmietol z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

27. Uvedený záver možno primerane aplikovať aj na namietané porušenie základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, čl. 11 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu, keďže zásah do majetku sťažovateľky bol v súlade s príslušným zákonným ustanovením Civilného sporového poriadku, preto aj v tejto časti je potrebné ústavnú sťažnosť sťažovateľky odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

28. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd už ďalšími požiadavkami sťažovateľky uvedenými v petite nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. decembra 2022

Ladislav Duditš
predseda senátu